
ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА НАН УКРАЇНИ ГРИГОРІЯ ІВАНОВИЧА ДЕНИСЕНКА

---

29 квітня 2019 р. виповнилося 100 років від дня народження Григорія Івановича Денисенка – визначного українського вченого в галузі електричних мереж і систем та відновлювальних джерел енергії, члена-кореспондента АН УРСР і НАН України (1969), Заслуженого діяча науки і техніки України (1969), ректора двох ключових політехнічних інститутів України – Львівського (1963–1971) та Київського (1971–1987).

Григорій Іванович Денисенко народився 29 квітня 1919 р. у селі Ходорів нинішнього Миронівського району Київської області в селянській родині. Залишившись у десятирічному віці сиротою, виховувався в родині старшого брата в м. Чимкент у Казахстані. 1938 р. вступив до Харківського електротехнічного інституту, який існував на базі факультету Харківського політехнічного інституту. Добровольцем пішов на фронт, брав участь у боях у складі Чугуївського полку, пізніше викладав у Харківському танковому училищі, евакуйованому в Самарканд.

1946 р. став студентом IV курсу електротехнічного факультету Львівського політехнічного інституту, після завершення якого у 1948 р. одержав диплом за спеціальністю «Електричні станції, системи і мережі» й залишився на кафедрі теоретичних основ електротехніки. Працював завідувачем лабораторії, асистентом, науковим співробітником, старшим викладачем, начальником науково-дослідницького сектору інституту, 1959 р. став завідувачем кафедри, 1963 р. – ректором. За розроблення й створення комплексу навчальних корпусів Львівського політехнічного інституту був нагороджений премією Ради Міністрів СРСР.

Наукові дослідження Г.І. Денисенка присвячені питанням поліпшення техніко-економічних показників електропередач. Під його керівництвом сформувалася Львівська наукова школа з техніки пересилання електричної енергії змінним струмом, електропередач постійного струму, перетворювальної техніки. Було створено принципово нові електротехнічні пристрої, оптимізовано технологічні процеси в електроенергетиці та автоматизованих системах проектування й навчання, розроблено методи топлення ожеледі на проводах і тросах повітряних ліній України, Росії, Казахстану та Грузії, зокрема на Ладизинській, Трипільській, Добротвірській, Екібастузській, Березовській ТЕС, Мінській та Єлабужській ТЕЦ. Діалоговий автоматизований комплекс аналізу режимів електроенергетичних систем (ДАКАР) й нині забезпечує розв'язання більшості електроенергетичних задач України.

26 грудня 1969 р. ученого обрано членом-кореспондентом Академії наук УРСР за спеціальністю «Електричні мережі і системи». З 1971 р. він очолює Київський політехнічний інститут, розвитку якого віддав багато сил, енергії та організаторського таланту. Шістнадцять років під керівництвом Г.І. Денисенка стали ключовими для Київської політехніки, «ною епохою» в історії розвитку інституту. Заслугою ректора та його команди було створення комплексного університетського містечка з потужною матеріально-технічною базою та оптимальними умовами для навчання й науково-виробничої діяльності. Значним став внесок Г.І. Денисенка у керування великим політехнічним навчальним закладом, нову систему якого було впроваджено в КПІ 1974 р. Це дозволило інституту досягти високих результатів, удосконалити навчальний процес, запровадити ефективні методи підвищення якості освіти та технічні засоби навчання.

У цей період Григорій Іванович започаткував новий науковий напрям – відновлювану енергетику, на базі створеної ним науково-дослідницької лабораторії 2003 р. засновано науково-дослідницький Інститут відновлювальної енергетики НАН України. У 1987–1989 рр. вчений також очолював відділ Інституту електродинаміки НАН України, з 1989 р. став радником дирекції цього інституту. Помер Г.І. Денисенко 24 травня 1998 р.

Заслуги Г.І. Денисенка було відзначено в Україні та за її межами. 1969 р. він отримав звання «Заслужений діяч науки УРСР», Указом Президії Верховної Ради СРСР від 8 серпня 1986 р. за значний внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців для народного господарства та у розвиток наукових досліджень – звання Героя Соціалістичної Праці. Був Почесним доктором Вроцлавського політехнічного інституту.

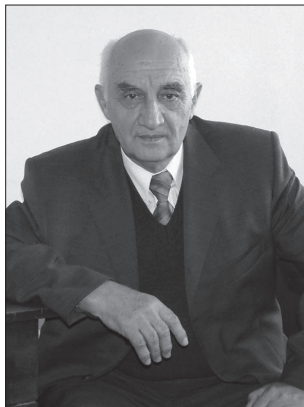
У дні святкування 100-річного ювілею в КПІ 18 вересня 1998 р. відбулося відкриття меморіальної дошки ректору КПІ Г.І. Денисенку на фасаді університетської бібліотеки, яка відтоді носить ім'я талановитого вченого.

*М.О. МІРОШНИЧЕНКО,
завідувач відділу Науково-технічної бібліотеки
ім. Г.І. Денисенка Національного технічного
університету України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»*

ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ ПОПОВИЧ (до 80-річчя від дня народження)

Попович Олександр Сергійович народився 21 серпня 1939 р. у м. Корсунь-Шевченківський Черкаської області. 1962 р. після закінчення радіофізичного факультету Київського державного університету ім. Тараса Шевченка отримав диплом інженера. Професію освоював у Інституті фізики, а потім — в Інституті ядерних досліджень АН УРСР. 1971 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Дослідження стійкості та дифузії плазми, обмеженої електро-

провідними стінками». З 1972 по 1991 р. О.С. Попович займався науково-організаційною роботою у сфері науки і освіти в ЦК КПУ і ЦК КПРС, продовжуючи працювати за сумісництвом в Інституті ядерних досліджень.

У 1990-х рр. очолював спочатку відділ координації роботи наукових організацій міста Києва, потім — головне управління Міністерства науки і технологій, певний час був науковим консультантом Президента України. З 2000 р. працює в Національній академії наук України, в Інституті досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва — спочатку завідувачем міжгалузевої (МОН та НАН України) лабораторії проблем формування та реалізації науково-технологічної політики, з 2014 р. — завідувачем відділу системних досліджень науково-технологічного потенціалу, а зараз — головним науковим співробітником. У 2006 р. захистив докторську дисертацію на тему «Основні фактори ефективності науково-технологічної та інноваційної політики в їх системній взаємодії».

Наукову та організаційну діяльність О.С. Попович поєднував з педагогічною — читав на факультеті менеджменту і маркетингу НТУУ «КПІ» курси лекцій зі стратегічного та антикризового управління.

Свій досвід організатора науки і здібності дослідника він завжди спрямовував на удосконалення правової бази науки, розроблення рекомендацій щодо формування ефективної науково-технологічної та інноваційної політики держави, удосконалення системи прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку України. Брав активну участь у підготовці проектів чинних нині Законів України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про наукову і науково-технічну діяльність».

О.С. Попович обґрунтував ідею формування ієрархічної системи науково-технологічних пріоритетів. Привертають увагу дослідження О.С. Поповича з проблем нарощування соціального капіталу науки. Цикл його робіт з цього питання, виконаних у співдружності з білоруськими та молдовськими колегами, був удостоєний премії білоруської, української та молдовської академії.

Монографія О.С. Поповича «Науково-технологічна та інноваційна політика: основні механізми формування та реалізації» (2005) є базовим науковим узагальненням формування та реалізації науково-технологічної політики в незалежній Україні. Першопрохідницькою роботою були «Методичні рекомендації щодо проведення прогнозно-аналітичного дослідження в рамках Державної програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку України», підготовлені у співавторстві з Б.А. Маліцьким, В.П. Соловйовим. Оригінальним є підготовлений О.С. Поповичем навчальний посібник «Стратегічне управління» (К.: НТУУ «КПІ», 2011. 259 с.). Загалом він опублікував понад 200 наукових, науково-популярних і публіцистичних робіт з фізики плазми, проблем інноваційного розвитку економіки, управління наукою, формування і реалізації науково-технологічної та інноваційної політики та історії науки.

О.С. Поповича нагороджено орденом «Знак Пошани» (1981), відзначено почесним званням «Заслужений діяч науки і техніки України» (1999).

Вітаючи Олександра Сергійовича з ювілеєм, щиро зичимо йому міцного здоров'я, творчого довголіття, нових досягнень у науковій та науково-організаційній діяльності.

Колектив Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України, редакційна колегія та редакція журналу «Наука та наукознавство»